

Nyakék / Nyakörv*

Akkor, közben, most
(regényrészlet)

Most (töredék)

**Az éjszaka közepén, az elhagyatott házban,
az elfeledett kertben**

Sára

Forró éjszaka, eltévedt hangok, kavargó szél. A házban pattogás, sípolás, recsegés, fa, üveg, bútor, tapéta, és amikor Sára felkapcsolta a lámpát, sisteregve keltek életre a molylepkék a puszta villanyégőkön.

Hány ember éli le az életét úgy, észrevétlenül, mint ezek az éjszakai lepkék, vagy mint az egynyári virágok, kurtán, egyszerűen, csaknem láthatatlanul, majdnem szégyenkezve, hogy egyáltalán léteznek, hisz senkinek sem hiányoznak majd, mintha eltüntetnének minden nyomot maguk után, pókhálónyi létezésüket követően, gondolta Sára, és leült az ágyra.

Amikor az éjszakában itt-ott elsuhant egy autó, talán taxi a közeli állomásra beérkező éjszakai vonat utasaival, a falakon árnyak villantak fel. Táncra perdültek – áttetsző bőrű hastáncosnők az egykor zöldbe játszó, ezüst kagylókat ábrázoló tapétán –, majd eltűntek.

Sárát a ház hangjai ébresztették fel. Éjjel felerősödnek, elszabadulnak a csöndben. Egyértelműen ezek riasztották fel álmából, nem a vonatok vagy az autók zaja. Ahhoz már hozzászokott a saját lakásában. A házban hallott zajok felébresztették, de nem ijesztették meg. Bizalommal, meghittséggel töltötték el. Por és penész szaga keveredett az orrában, napközben nem volt ideje kitakarítani a szobát, egykori gyerekszobáját.

Az éjszaka a tikkasztó nappal után kellemesen, kissé nyirkosan hűsítő volt. Sárát a kertbe csábította, mely lepusztult, elvadult volt, akár a ház, ám más hangokat hallatott. A szél meglengette a faleveleket. Egy pillanatig hallatszott a suhogásuk. Sárát az újazás közben kilőtt nyílvesző ismerős hangjára emlékeztette.

Lent a mélyben megpillantotta a letarolt virágágyás helyét. Egykor tulipánok, krókuszok, árvácskák, dália, petúniák, papucsvirágok, hortenziák, ószirozcsák nyíltak ezen a helyen. Ezek a virágok mára már csak elszórtan, nyomokban maradtak meg itt-ott.

Minden az éjjeli csendet hallgatta. Talán maga a csend is belefűlelt a nagy csöndességbe.

Sára a kert sűrűjében, a háttérben mintha egy csavargó, drogoktól elkábult lányt látott volna elterülve. Amint közelebb ért, a régen kaszált fű tövében csupán bogáncs- és útilaputenger fogadta. Az alkarját hirtelen egy csipkerózsa tövise karcolta végig. Összerezzen. Halkan felsikoltott, egy álmából felriadt madár fütytyentett egyet, majd egy kóbor macska nyávogását is hallani lehetett. Talán itt bújt meg valahol a kertben. Vagy nekibátorodva az alvó emberek közelségét keresi. Sára fellélegzett. A kertben nem volt semmilyen lány! Pedig léteznek magukra hagyott, hajléktalan gyerekek, akik járják a várost, elhagyatott kertekben alsznak, s akár az éjjeli lepkéket a házban, senki sem veszi észre őket. Az üres kertek amúgy is vonzzák az embert. Olyanok, akár a szállodák – átmeneti szállásra való, felfedezésre, eltűnésre, szexre, gyilkosságra, öngyilkosságra csábítanak...

Sára leült az apró padra. Nézte a félig lerombolt filagóriát, vagyis a kerti lugast, ahogy anyja nevezte egykor. Milyen jó lenne az anyját újra ott látni: ahogy a tojás-samponnal megmosott haját szárítja, fejét előrehajtva, szőke sörénye majdnem a földig ér, ujjaival nedves hajába tűr, a nyitott ablakon át hallani a rádióból kiszűrődő dalt:

„Zhasněte lampiony, lampiony, já chci vidět tmu, nepřišel, nepřišel...
Světlušek miliony, miliony, vedte mě domů...”

Anyja a filagóriában együtt énekelt a dalt a rádióból hallatszó magas női hanggal, borsóleves illata terjengett a levegőben, a frissen vágott petrezselyem szaga összekeveredett az orgona illatával és az autók kipufogóinak utcáról beáramló bűzével.

Sokáig, nagyon sokáig szeretett volna itt üldögelni, az ütött-kopott padon. A kigyó formájú fém karfákat valaki ellopta róla. A háttámla egyik deszkája is hiányzott. Sára órákig is elüldögélt volna így a nyári éjszaka fuvalatában. A hold akár egy kristálytál, zöldes színben játszott. A pizsamája szárán, a combjánál, egy feketés-zöldes bogárka mászott fölfelé. Elgondolkodott, mennyi élet is van ebben az elhagyott kertben, hány miniatűr elevenség, s hogy ez egyáltalán nem egy holt hely, hisz ő most csupán egyetlen kis alvó lényt ébresztett fel.

Belélegezte az éjszaka ópiumillatát, és nem gondolt semmire az elhagyatott kertben. Egykor ujjongva szórta szét játékeit ezen a helyen, a virágok között, ölelgette, majd meg is fedte őket, kiabált is rájuk. Nem félt a békáktól, a köveken sütkérező gyíkoktól, sem a késő őszi rejtekhelyükről előbújó egerektől. El tudta őket kapni a farkuknál fogva, de ha már nagyon visítottak és kapálóztak, a földre eresztette őket. Emlékszik, amikor egy férfi, talán az apja, a karjába vette és fel-

emelte a magasba, mennyire félt, hogy elengedi, s akkor ő, Sára, összetöri magát. Mint amikor követ dobott a dundi játékbabájára, az mindig átbukfencezett a háttárol a hasára, s még egy darabig viccesen himbálózott. Sára akkor tudni akarta a hintázó mozgás okát. Amit csak úgy tudhatott meg, ha a rózsaszínre festett arcú és szájú, tágra nyílt, kerek szemű, zöldes babának egy kövel betöri a gömbölyű hasát.

A nyitott ablakon kilibbent a madármotívumokkal díszített függöny. Sára nem zárta be maga mögött az ajtót, talán huzat van odabent, mert valami néhányszor becsapódott. Talán éppen a nyitva hagyott ajtó, de nem kell félnie, hisz nem alszik odakinn semmilyen csavargó kislány. Sem valamiféle olcsó prosti a vasútállomásról, aki után egykor férfigezek sokasága nyúlt, most meg bogarak lepik el, és pókok szövik be hálójukkal. S nem legyezgeti őket a gésák legyezője, az útilapu sem...

A holdat egy vékony felhő takarta el. Sárának úgy tűnt, hogy a hold színe ebben a pillanatban olyan, mintha egy kristálytisza tó fenekére nézne, ahol olyan dolgok lapulnak, melyeket még senki nem fedezett fel. Hosszú idő után tért vissza erre a helyre, szülei és nagyszülei házába, ahogy a bűvár merül alá a tófenékre, hogy felfedezhesse a mélyben megbúvó, hínárral körbenőtt dolgokat. Melyek finomak és láthatatlanok.

Már kilenc óra is elmúlt, mire Sára felébredt. Kipihentnek érezte magát, az éjszakai kiruccanás ellenére, és kikászálódott a hálózsákjából. A régi kredencben egy bádobögrét talált. A tűzhelyen vizet forralt, hogy török kávét forrázzon magának. A kredenc felső részén néhány kerámiatányér, -tál és -bögre volt, amit az utolsó bérlők hagytak itt. A szekrény pórusaiban még érezni lehetett a fahéj, szegfűszeg, vanília és más fűszerek illatát. Tulajdonképpen ezeket tárolta a kis fiókokban az anyja is. S biztosan a nagyanyja is. A két nő után még évtizedekig érezni lehetett a fűszerek szagát. Mélyen beleszagolt az ismerős illatokba. A tálba beleszórt a hajdinapelyhet, melyet tegnap vásárolt, és joghurtot öntött rá. Utána mézzel ízesített kávét ivott. Egy darab papírra felírta, mit kell ma vásárolnia: tisztítószereket, kenyeret, vaját, tejet, teát, szardíniakonzervet, zöldséget, gyümölcsöt...

Sára egy öreg kerékpárral indult vásárolni. Tegnap fedezte fel a télikertben. Valamikor mágikus része volt ez a háznak. Az üvegház vázát egy vasrudakból álló szerkezet alkotta, mely szecessziós vonalakat rajzolva tükröződött vissza a falakon és az ellipszis alakú, alacsony kupolán. A falakat nagy üvegfelületek képezték, és bent, akár egy nagy, megfordított csónakban, úszkáltak a növénybirodalom egzotikus vándorai. A régtől itt maradt növények közül még makacsul kitartott néhány nádszál és főleg a borostyán. A vasszerkezet résein át kúszott a föntről beáramló fény és a helyenként megrepedezett üvegtetőről becsorgó nedvesség felé. Hevert itt még pár összeszáradt fonott karosszék, két-három komód, öntözőkanna, néhány, kiszáradt, kúszó csontvázra emlékeztető növényekkel teli

virágcserep... Az előző bérlők közül valaki tejfehér festékekkel mázolta be a télikert ablaküvegeinek egy részét. Megvakították az üvegházat, s az egésznek olyan bizarr hatása volt, mint egy látásától megfosztott lénynek. A kerékpáron tegnap elég volt felfújni a gumikat, lesöpörni róla a pókhálót, letörölni a port, s meglazítani a beszorult, csikorgó féket. Sára egy fémolajozót is talált, s amint elvégezte a javításokat, indulhatott is kerékpárjával bevásárolni.

A táskája már megtelt élelmiszerrel és tisztítószerral, most zöldséget és gyümölcsöt vásárolt a piacon. Éppen a bicikli hátuljára szerelt kosárba rakta a patiszsont és a zsák krumplit, amikor egy ismeretlen nő megragadta a vállát. A szeme pirosas volt, a haja fehér, akárcsak a szemhéja és a szempillája, és teljes erejéből rázta őt. A szája sarkából csorgott a nyál. A nő hirtelen széttárta a karjait, s mint egy rongybaba, lógott Sára nyakában. Sára felkiáltott, de azután észbe kapott, és az elárusítónóval leültették az albínó nőt a pult mellett álló felfordított üres ládára. Az epilepsziás roham nem tartott sokáig, majd ez a furcsa, szinte kilúgozottan fehér, ismeretlen nő felállt, leporolta a ruháját, beletúrt a hajába, egy zsebkendővel megtörölte az arcát, majd szó nélkül távozott.

Szerencséje szegénykének, hogy mondjuk nem Afrikában született.

Kiáltott át a túloldalról a bolgár zöldséges, akinél Sára padlizsánt és kanadai fehér hagymát akart venni.

Talán csak egy lágerben lenne esélye, ahol az albínókat elrejtik a gyilkosok elől. A gyilkos elkapja az ilyen kislányokat, levágja a kezüket és a lábukat. A fejükért kétszer annyit adnak... Találnak valami őrültet, aki fekete mágiával próbálja elérni, hogy a politikai választásokon az győzzön, aki a legtöbbet fizet neki.

Sára olvasott valami szörnyűséget arról, hogy Tanzániában a pigment nélküli embereket szellemeknek tartják, akik az örök életet hordozzák magukban, s a testrészeikből valóban főzetet készítenek mindenféle betegségek ellen, a halászok pedig a fénylő hajszálaikat a hálójukba szövik, hogy a furcsa haj varázserejének köszönhetően több halat fogjanak.

Emlékezett rá, hogy évekkal ezelőtt az itteni természettudományi múzeumban látott egy verebet, amelyik teljesen fehér volt – amolyan albínó veréb. A normális, színes madárrajtól elkülönítve állították ki.

Mindenkor, mindenütt, a világ minden táján lesznek fehér verebek! Elkülönítettek és kiközösítettek, merült fel benne emlékezés közben.

Ne féljen, asszonyom, mi már megszoktuk őt. Mindig ide jár, mindent megnézeget, de nem nagyon vásárol. Elég gyakran jön rá a roham.

Az elárusító ezt majdnem vidáman mondta, s tovább mérte a paradicsomot. Sára dermedten állt, zavartan a jelenettől és a szemközti árus átkiabálásától.

Egy triciklis utcai kávéárustól kávét vett papírpohárban, a legközelebbi virágárustól pedig egy csokor erősen illatozó török szegfűt. Biciklijére támaszkodva figyelte a zsbvásárt, a virágok és a zöldségek színes kavalkádját, a kofák kiabálását, a vásári alkudozást. Időnként odafutott hozzá egy-egy cigánygyerek, hogy pénzt

kunyeráljon tőle. Vászonzakója zsebében volt néhány apró, amit szétosztogatott. A gyerekek visszaszaladtak az anyjukhoz, akik a közeli erdőben szedett áfonyát és gombát árulták. A gótikus templom harangja egy pillanatra elnyomta a piac zsváját.

A piacról Sára egyenesen hazament. Egykori gyerekszobája ablakából le kellett vennie a függönyt, kimosni, megmosnia az ablakot, még egyszer felsúrolnia a padlót, lemosnia a bútort, felsikálnia a konyhát, hogy legalább egy ideig úgy-ahogy jól érezhesse itt magát. Azt majd meglátja, hogy meddig, majd kiderül, ha jelentkeznek a ház iránti első érdeklődők. De lehet, hogy minden eldől majd, ha beszél a város polgármesterével.

Újra bejárta a földszinti üres szobákat, majd az egykor gondosan fényezett tölgyfa lépcsőn felment az emeletre, ahol a tágas szobák falait az egykori képek és masszív bútorok nyomai árnyalták. Felidézte, hol álltak a komódok, karosszékek, kanapék, s hol a könyvespolc, a zongora és az apja szüleitől örökölt velencei tükör. Pár egyszerű bútordarab még itt maradt, de az intarzia-berakásosak eltűntek. A bérlők bizonyára eladták a régiségkereskedőnek. Ki tudja, hová került a zongora, melynek tetején Sára anyja egy értékes szőnyeget és egy hanukai gyertyatartót őrzött, anyósa emlékére, akit sosem ismert. Végül egy vas csigalépcsőn Sára a tetőtérbe ért.

A ház belső tereiben előtörték Sára első emlékei, hisz ezek között a falak között eszmélt először a világra, s most az emlékképei szabadon cikáztak a szabad térben.

Még mielőtt a ház sorsa eldőlné, Sárára egy találkozás vár Ibolyával. Amikor a kora esti nyugalomban kinyújtózkodott az immár tiszta, illatos padlón, a nap-sugarak változó mozgását követő, táncoló árnyakat figyelte a mennyezeten, s a furcsa álom jutott eszébe, amelyről éppen Ibolya írt neki.

(Tóth Ozsvald Zsuzsanna fordítása)

* Jana Bodnárová (1950) szlovák író *Náhrdelník/Obojok* c. regényének magyar fordítása *Nyakék/Nyakörv* címmel a Gondolat Kiadó gondozásában jelenik meg.